

Straža v viharju

Izhaja vsak četrtek • Posamezna številka stane Din 1.50
Celoletna naročnina Din 40.— • Čekovni račun: „Straža v viharju“, Ljubljana, št. 16.790

Izdaja: Konzorcij „Straže v viharju“ (A. Tepež) • Urejuje: A. Lipovšek
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Semeniška 2/II. • Tisk Jugoslov. tiskarne (J. Kramarič)

Ljubljana, 30. januarja 1941

Leto VII — Številka 17

Prava katoliška mladina

»Baklja«, list hrvaških dijakov-križarjev na Krku je prinesel lep sestavek, čigar vodilne misli podajamo našim čitateljem. — Ur.

Mladina je nosilec narodove bodočnosti! To je dejstvo, ki ga mladina mnogokrat iz svojih omejenih perspektiv ne more spoznati. Skušajo ji sicer z vsemi sredstvi (šola, dom, tisk) predočiti to v pravi luči, toda ti napor niso vedno kronani s pravim uspehom, ki bi ga naj dokazalo resno gledanje mladine na svoje stanovske naloge, ki jo naj pripravijo za vstop v življenje.

Da je pa to resnično dejstvo, nam pa kaže prizadevanje vseh velikih duhov in odločujočih državnih činiteljev, da si vzgaje mladino, s katero bodo mogli izvesti svoje zasnove. **Nova mladina mora odločilno poseči v novi čas.**

Narod bo takšen, kakršna bo njegova mladina. Tako je narodni socializem v stremljenju, da oživetvori idejo germanskega rasizma, s tem duhom prepojil mladino in sadovi tega dela se že kažejo. Tudi fašizem zida svojo idejo obnovljenega rimskega imperija na mladino, v tem smislu vzgojeno. Pa tudi Francija, ki je v krvavem svitu izpregledala novi dan, se je ob truplih milijonov svojih sinov zavedla zgrešenosti svojih idejnih osnov in priče smo naporov maršala Pétaina, da povzdigne sedaj ponižano, a še vedno slavno Francijo. To nalogo polaga v roke mladine, ki jo hoče vzgojiti v duhu katoliške tradicije, ki je Francijo naredila slavno. Prepojiti jo hoče z idejami katoliške večne mladosti.

Ta mladina pa žal raste v izprijeni in izrojeni sedanosti. Žal še mnogokrat mladina ni dovolj odporna, da bi se mogla ustavljati močnim tokovom, ki jo vlečejo s seboj. To okolje opisuje slavni italijanski konvertit Giovanni Papini tako:

»V tej kužni razvalini, ki se imenuje XX. stoletje, bledijo in se razkrajajo vse vere. Ena edina vera, ki vlada svet, je vera, ki priznava vrhovno trojico Votan, Mamon, Priap. Pomeni pa prvi silo, ki ima za simbol meč in kasarno za bivališče; drugi bogastvo, s simbolom zlato, ki stoluje na borzi; tretji telo, ki mu je simbol Falus, domuje pa v beznjci. Ta vera vlada po celem svetu, vse jo vneta izpolnjuje z dejanji, četudi ne z besedami. Stara družina razpada. Zakonska zveza

je izpodkopana z bigamijo. Mnogim se zdi porajanje otrok prokletstvo, pa ga preprečujejo z različnimi prevarami, pohota zmaguje nad zakonsko ljubeznijo. Javne in tajne priležnice vladajo nad neizmerno množico izčrpanih in bolnikov.

Ni več monarhije, ne republike, vse oblike vladavine so prevara in čar. Plutokracija in demagogija, sestri po duhu in namenu se borita za oblast.«

Kakšno bodočnost naj pričakuje človeštvo od mladine, ki je vzgojena v takih razmerah?

Tudi mladina, prepojena s rasizmom, ne more privedi ne svojemu narodu, pa tudi ne človeštvu lepše bodočnosti, ker bo doživela težka razočaranja in bo postala grobar svojega naroda. **Miselnost nacionalizma in rasizma je omejena časovno in prostorno.** In ravno zato ima mladina, prepojena s tako miselnostjo, samo omejen cilj in čuti praznino, ker njena zdrava duša teži za polnostjo življenja, za neizmernimi in večnimi ideali, njen pogled ne trpi omejenega obzorja.

Tako polnost in življenje najde mladina v večnih, zato pa tudi vedno mladostnih idealih katolicizma. Le mladina, ki ima v sebi večno življenje je zrno, iz katerega bo pognalo novo življenje in prerod naroda.

Zdravo, življenja polno katoliško mladino odlikujejo štirje karakteristični znaki:

Idealizem

Žalostno je videti mladega človeka, ki je šele začel živeti, pa že obupava in gleda na svet skozi umišljene črne naočnike. Tak je človek, kadar dela proti vesti. Toda takrat ni čas za obupavanje. Bog je najvišja Dobrota in človek je mora z odkritosrčnim kesanjem postati vreden in idealizem bo prodril skozi spokorniške solze, kakor skozi prizmo in v mladem srcu bo zasijal v svetlih spektralnih barvah lik Odrašenika. Čim bližji bo Kristusu, tem bolj bo odkrival njegovo lepoto in tem bližji mu bo. Misli in čutenje mladega katoličana se dvigajo visoko nad pozemskim blatom in segajo do neba, do večnosti.

Prvo znamenje pravega katolištva naše mladine je, da vedno proži svoje roke Kristusu, da nas On vodi k sebi.

Heroizem

Katoličan, ki je spoznal svoj ideal in ga vzljubil, bo žrtvoval zanj vse svoje sile, vse svoje darove, samega sebe. S svojo vztrajnostjo in odločnostjo se bo prebil skozi vse zapreke, skozi labirint današnjih zablod, kakor Tezej, a rdečo nit njegovega življenja mu bo pa dala sv. Cerkev.

Drugi znak je: Junaški idealizem, ki gre povsod, koder ga vodi Kristus, četudi za ceno najtežjih žrtev.

Radikalizem

Kristus pravi: »Nihče ne more služiti dvema gospodarjema.«

Kristus ali Satan!

Današnja mladina zelo mnogo trpi zaradi pomanjkanja idealizma. Skuša najti tisto toliko opevano, pa tolikokrat pogubno »zlato sredino«.

»Ne maram se zameriti nikomur.« Toda to ne gre. Ni tisti pravi katolik, ki je samo v cerkvi zaveden, ali pa samo v svoji notranjosti, ako pa je treba javno priznati Kristusa, pa bi se zaklinjal kot Peter v Jeruzalemu, da ne pozna Kristusa! **Katoliški radikalizem zahteva od nas, da se vedno in povsod dosledno držimo svojih katoliških načel.**

Dejavnost

Bog je dal katoličanom pravo spoznanje, ki nam nalaga dolžnost, da to tudi z dejanji pokažemo. Ne smemo brezbrizno gledati, kar se godi okoli nas. Ali ne obsojamo berače, ki so še dela zmožni, pa prosjajo. Še bolj pa je obsojanja vreden katoličan, ki za svojega Odrašenika ne stori ničesar.

Mladini, ki jo odlikujejo te oznake, je zagotovljena plodna bodočnost. Potrebujemo mladino, ki bo vršila svojo dolžnost do Boga in ljudi. Ta mladina bo s pogumom prevzela dolžnosti in odgovornosti mož, kadar bo nastopil njen čas.

Povsod Boga! Proč z liberalnimi in marksističnimi frazami, ki so tuje našemu narodu!

Dr. Anton Korošec

Straža opazuje svet

V tednu med 19. in 26. januarjem je stopil v ospredje sredozemski prostor. V vojaškem, kakor tudi v političnem pomenu besede. Oba nasprotujoča si tabora namreč skušata vojnim dogodkom dati vsak svojo smer. Velesili osišča hočeta vojno zaključiti, angleški tabor bi jo rad zavlekel tako dolgo, da bo ameriška pomoč postala izdatna. Tem stremljenjem odgovarjajo tudi vojaški in politični dogodki sami.

Angleški tabor je začel z velikopoteznimi vojaškimi dejanji v Afriki in sicer na vseh frontah, kjer se angleški kolonialni imperij dotika italijanskega. Namen te ofenzive je oslabiti zaveznika Nemčije, istočasno pa tudi razpršiti nemške sile, ki bi morale svojemu zavezniku na pomoč in bi se tako razpršile na dveh frontah. Angleški sunki so imeli uspehe. Število ujetnikov je naraslo na 105.000. Abesinski neguš se je vrnil v Abesinijo in sedaj vodi četniško vojno proti Italiji. V Eritreji so Angleži v sredini dežele, Kenija je očiščena. V Libiji pa stojijo pred Derno in Benghazijem. Nemško letalstvo pa je prišlo v Sicilijo, da tamkaj pomaga italijanskemu zavezniku.

Na angleško-nemški fronti je bil mir, na albanski fronti so se čutili prvi italijanski protinapadi kot znamenje protiofenzive, ki je očitno pred durmi.

V isti smeri se razvijajo tudi politični dogodki. Mussolini in Hitler sta se sestala dne 20. januarja in so bili na tem sestanku sprejeti sklepi, ki tičejo hitrega zaključka vojne. Sklepi se nanašajo na hitro politično ofenzivo v Franciji in Španiji ter na politično pripravo jugovzhodnega prostora, tako da bi se mogli vojaški dogodki neovirano razvijati s sodelovanjem evropskega zahoda in jugovzhoda. V tej zvezi je treba omeniti poskus legionarskega prevrata v Romuniji, ki po štiridnevnih bojih ni uspel in je bil zadušen v krvi, ter določene zahteve, ki so bile postavljene Franciji, da naj da na razpolago tuniško pristanišče Bizerto.

Na drugi strani pa se angleški tabor trudi, da bi čim prej dobil od Amerike polno pomoč in so v tem oziru padle značilne besede iz ust ameriških in angleških državnikov ob priliki, ko je prišel v Ameriko novi angleški veleposlanik lord Halifax.

Položaj Jugoslavije je bil dober in sta ga označevala obletnica bolgarsko-jugoslovanskega pakta o večnem prijateljstvu ter ratifikacija podobnega pakta med Jugoslavijo in Madžarsko.

zimo se nad poraznimi dejstvi! Danes gledališče pač ne obstoji več iz kake kulturne potrebe, temveč in navade. O letošnji uprizoritvi Cankarjevega »Pohujšanja« pravijo: »Igrali so vse skozi slabo. Gledalci so bili najbrž v večji zadregi kot režiser sam. Igra je bila neenotna in ni nikdar mogla podati prave celote... Možno je torej, da Cankarja niso razumeli, če so ga pa, so ga zatajili in zakrinkali, da mu ne bi videli pravega obraza.

Že zopet nekdo, ki očita, da pačimo Cankarja! Na te strune smo že slišali brenkati.

Izraz »dolina šentflorijanska« jim je zelo všeč in ga rabijo za sedanjí čas!

*

Še nekoliko bolj so pokazali svoje mišljenje v kritiki o Kozakovi »Lepi Vidi«, ki jim ni prav všeč. Videti je, da je Andrej, »jokavi revolucionarček« tisti kamen njihove spotike. Pravijo, da je nemogoč in svetujejo avtorju drame: »Pokažite in oživite nam pred očmi Andreja,

kakršnega srečate na vsakem koraku, kjer jih je na stotine med nami (mogoče v krogu »Srednješolca«?) zdrave in vedre, življenjsko resnične v mladosti obupnih. In aktivne, revolucionarne, kajti mi vsi smo mladostno revolucionarni... To je že precej odkrita beseda, da si pa ne bi kdo kaj mislil, ali se morda ustrašil, previdno dostavi »...ker smo mladi. Saj tako je vedno bilo.«

Za konec pa še tole:

V rubriki Poročila (iz srednjih šol) je na prvem mestu kot uvod napisala H. Vidalijeva iz I. ž. r. gimn. v Ljubljani o razmerah na srednjih šolah:

»Zdi se mi, kot da bi poslušala moderno, vedno se obnavljajočo se pravljico o Trnjulčici. Zatopljen je v globok, sladek sen in potrpežljivo čaka kraljeviča. Toda nobenega upanja ni, da se bo kaj kmalu pokazal rešitelj.«

Upajmo, da ga ta »poročevalka« ni zagledala v »Srednješolcu«.

tantsko prikazanih figur, ki jim od časa do časa zapada. Zlasti je bila zanimiva igra g. Lipaha, g. Jana, g. Skrbinška in g. Severja.

Letošnja uprizoritev Othella je vzbudila veliko zanimanja zaradi novega Jaga. Svoje dni so se ukvarjali z njim g. Rogoz, g. Skrbinšek in g. Debevec, sedaj pa ga oblikuje g. Sever, ki vztrajno in gotovo raste v najboljšo moč naše Drame.

Othello je poleg Hamleta najmočnejša Shakespearova tragedija. Mislim, da je doživela tudi največ raznovrstnih interpretacij in razlag. Nekateri jo štejejo za tragedijo zamorčeve ljubosumnosti, drugi spet za tragedijo zamorčevega občutka rasne manjvrednosti. Imenovati bi jo mogli tudi sliko borbe dobrega in zlega, samo, da je nosilec etično črnege belec, nosilec etično belega pa zamorec, a naposled bo mimo različnih pojasnil držalo najbrž to, kar se v delu najbolj očitno kaže: tragedija Jagovega in Othellovega ljubosumja, in sicer v prvi vrsti erotičnega ljubosumja in šele nato morebiti tudi duhovnega ljubosumja, to se pravi zavisti, kar hočejo nekateri — čeprav presneto malo utemeljeno — videti v Jagu. Ljubosumje, ki na ganja užaljenega ter po naravi zlohotelega sadista Jaga do podlih dejanj, in ljubosumje, ki ga zaneti Jago v dobrem, preprostem, plemenitem zamorcu: te dve niansi prepletata sleherni odtonek dejanja. Pristopi seveda še vrsta drugih motivov in razlogov, toda vsi se dvigajo iz istega prvotnega počela, saj si najde duševna neuravnovešenost te vrste nešteto različnih oblik, pomislekov, utemeljevanj in poti. Tako bi sedanjí naslov lahko črtali in ga nadomestili z Jagovim imenom. Razlika bi bila samo ta, da nam prvi vzbuja sočutje, drugi pa se nam studí do skrajnosti, čeprav je končno tudi na njem nekaj, če že ne usmiljenja, pa vsaj pomilovanja vrednega.

Igra vseh sodelujočih je bila na dostojni višini. Presenetil nas je zlasti g. Sever s kreacijo Jaga. Njegov lik je bil zmerno demonski in prav zato človeško bolj resničen in verjeten kakor pred leti Debevec Jago, iz katerega je emanirala pošastna, neukrotljiva uničevalna sila do najgrozotnejših oblik.

H koncu naj omenim še gostovanje mariborskega gledališča. Gostje so gostovali v četrtek, 23. t. m., z dramo Maksima Gorkega »Na dnu«. Ljubljana je sprejela Maribor na

slovesen način, kar je treba samo odobravati, saj so ti medsebojni kulturni stiki prav v današnjih časih silne važnosti. Gledališče je bilo nabitó prav do zadnjega kotička. Mariborski gostje so z uprizoritvijo te močne, a le preveč težke, mračne, razjedajoče naturalistične slike ljudi z dna, med katerimi je romar Luka, propovednik dobrote do človeka, edini svetli žarek, dokazali precejšno umetniško moč, za kar jim je treba samo čestitati — in to kljub

temu, da je igra nekaterih preveč silila v karikaturó in v pretiravanje. Igra mariborskega ansambla se loči od igre naših igralcev zlasti po sunkovitosti in hrupnosti, ki sta bili v pričujočem primeru le deloma v tekstu utemeljeni. A to so morebiti le slučajne napake. S tem gostovanjem so gostje pokazali, da imajo nekaj odličnih talentov. Posamič naj omenimo zlasti berača Luka (g. P. Kovič) in Nastjo (ga. Kraljeva). P. P.

Občni zbor Akademske zveze

Akademska zveza, v kateri so včlanjena postrokovljena katoliška akademska društva Danica, Pravda, Vir, Veda, Kladiivo, ter inter-fakultetni akademski klub »Straža«, je sklicala svoj občni zbor za četrtek, 23. t. m.

Ob štirih popoldne je začel predsednik občni zbor in pozdravil navzoča predstavnika Slov. kat. akad. starešinstva in NOKA. Predlagal je pozdravna pisma predsedniku g. dr. Kulovcu, prosvetnemu ministru g. dr. Kreku, banu g. dr. Natlačenu, prevzv. g. škofu ljubljanskemu in prevzv. g. škofu lavantinskemu dr. Tomažiču.

Občni zbor je obiskalo veliko število članstva, ki je pazljivo sledilo poročilom odborov, o katerih se je razvila obširna debata. Predsednik je izvajal, da je bilo glavno in največje delo letošnjega odbora borba proti komunizmu na ta način, da je osvajal odbore univerzalnih strokovnih društev. AZ je vodila volitve v ta društva in rezultati so pokazali pravo razmerje sil na naši univerzi.

Odbor se je zelo trudil, da doseže edinost med katoliškimi akademskimi društvi in stopnjuje strnjeno katoliških akademskih vrst.

Med poslovno dobo sta izstopili dve katoliški fakultetno mešani društvi, Zarja in Savica, ustanovljena pa so bila tri nova specializirana društva, Pravda, Vir in Ruda. Poročal je tudi, da je v počitnicah izdala AZ, oziroma gerent, ki

ga je imenoval odbor za to dobo, brošuro »Položaj na naših univerzah«, glede katere pa niso bili vsi istega mnenja in se je zaradi nje razvila živahna debata, ki je rešetala hibe in netočnosti te brošure. Iz tajnikovega poročila je bilo razvidno delo tajnika, ki pa je mnogokrat vršil poleg svoje funkcije še predsedniške posle in bil počitniški gerent. Ker je bilo videti, da občnega zbora ni mogoče še ta dan zaključiti zaradi številnih točk dnevnega reda, je bil zbor prekinjen in se je nadaljeval v ponedeljek ob 3 popoldne.

V ponedeljek se je nadaljevala debata k poročilom odborov, nato je podal poročilo nadzorni odbor. Odbor je dobil razrešnico.

Naslednja točka dnevnega reda je bila sprememba pravil. Ker so veljavna pravila nekoliko zastarela, sta bila na občnem zboru dva osnutka. Prvega je izdelalo na prošnjo AZ. kluba Straže, Danice, Zarje, Slov. kat. akad. starešinstvo, drugega pa dosedanji odbor AZ. Vendar je odbor AZ umaknil oba osnutka zaradi deljenih mnenj o njiju z dnevnega reda in smo se zedinili, da ostanejo stara pravila, le da se odbor v svrhu plodovitejšega dela razširi na sedem članov. Tudi pri volitvah je bila vložena ena skupna lista, na katero so se sporazumeli zastopniki vseh društev in je bila soglasno izvoljena lista, ki ji načeluje tov. Ivo Cerjak.

XI. redni sestanek AK Straže

Po božičnih počitnicah, v katerih smo se odpočili na svojih domovih, smo se zopet zbrali v petek, dne 24. t. m. na redni stražarski sestanek. Znova smo si segli v roke ter obljubili zvestobo našim idealom.

Po recitaciji in kratkem nagovoru, ki sta jih imela dva naša tovariša, smo pozdravili v naši sredi marljivega organizatorja naših delavskih strokovnih organizacij, tajnika ZZD g. Andreja Križmana, ki nam je v lepem govoru orisal položaj slovenskega delavca in delavskih organizacij. Uvodoma nam je podal v kratkih besedah zgodovinski pregled razvoja delavskega stanu pri nas, nadalje je označil veliko delo pokojnega Janeza Evangelista Kreka, čigar zamisel hoče nadaljevati ZZD.

Izvajanja g. predavatelja so žela zasluženo odobranje. Razvila se je debata, ki je pokazala, da se Stražarji zanimamo in bavimo z delavskimi vprašanji.

Ob zaključku je izpregovoril nekaj besedi o aktualnih vprašanjih g. društveni duhovnik. Na njegov poziv smo skupno zmolili rožni venec, nakar smo se razšli z vero v srcu, da bo naš klub tudi v novem letu vredno vršil svojo katoliško in narodno poslanstvo.

Katoliški medicinec

Čeprav profesorji v predavanjih izrecno ne zanikujejo duše, pa vendar govore v biologiji in mimogrede tudi v drugih predavanjih o splošnem razvoju, ki potem podzavestno ali zavestno obsega tudi človeško telo in dušo, tako da nastaja mnenje: da je znanost že dokazala, da se je duša razvila iz živalske duše in končno iz snovi. Isto velja za vprašanje samovznikjenja

V fiziologiji govore o duševnosti človeka, fizičnim procesom morajo odgovarjati v psihičnem svetu duševni pojavi. Nočejo pa priznati, da je duhovna podstat tisti princip, ki je združen z v s e m telesom v popolno psihofizično podstat. Zdi se, kot bi se v predavalnicah medicinske fakultete e n a b e s e d a ne smela izgovoriti: duhovna in neumrljiva duša, tista duša, ki da prav človeškemu telesu notranjo bit.

Ako so marksisti in racionalisti na medicinski fakulteti v premoči, to ne sme begati katoliških medicincev, da se ne bi v žaru katoliške resnice postavljali v bran zmotam materializma in se v svojih društvih poučili o zmotnih teorijah evolucionizma in dolžnostih, ki jih katoliška morala nalaga zdravnikom.

Gledališče

Zadnji časi v Drami potekajo v znamenju zadreg in motenj pri izbiri repertoarja, saj smo videli kar tri ponovitve že naštudiranih del iz polpretekle dobe. Da to za naše gledališke razmere ni posebno razveseljivo in zdravo, je jasno vsakomur, poleg tega se mi zdi, da vse to šarjenje za nas uboge zemljane ni bog ve kako razumljivo, še manj pa opravičljivo.

Če se da revna uprizoritev odlične kitajske drame »Krog s kredo« in Shakespearove tragedije o zamorčevi zavesti manjvrednosti in ljubosumju, zaradi visokih umetniških vrednot, po tako kratkem presledku vsaj deloma upravičiti, to nikakor ne drži za komedijo »Ugrabljene Sabinke«, ki prihaja letos v šestovi režiji že četrtič na spored. Pri gledanju te šestove ljubljenske resnično ne moreš odkriti prav ničesar, kar bi utemeljevalo ponovno uprizoritev, razen morebiti tega, da je »komedija« všeč g. Šestu, ki poleg nekaterih res dobro zrežiranih kvalitetnih del (n. pr. Othello) odkriva in povzdiguje tudi manj kvalitetna, da celo dela brez kvalitete. Gledanje »Ugrabljenih Sabink« se mi zdi izguba časa, edina vrednost v njih je pojava gledališkega ravnatelja Strizeja in monolog o tragikomiki igralčevega poklica. No, in ta monolog je vstavil — Oton Župančič. Sicer pa je delo komaj, komaj še vredno diletantskih odrov, ki so danes že vajeni manj obrabljenih del, kot so Schönthalove »Ugrabljene Sabinke«.

Čisto drugače je z Li-Ksing-Taovim »Krogom s kredo«. To resnično plemenito dramo o dobroti, ljubezni, materinstvu ter o borbi med dobrim in zlim so igralci pod vodstvom g. Debeveca prikazali v tako izbrušeni, doživeti igri, da bi jo mogli šteti med najboljše predstave v letošnji, sicer klavrni gledališki sezoni. Odpasti bi moralo le nemoteno, preživahno poseganje obeh kulijev v prizoru pred sodnikom Ču-ču. Pri tej uprizoritvi smo po dolgem času spet imeli priliko videti go. Šaričevo v vlogi plemenite Čang-Haitang. Njena igra je neprekosljiva. Prav tako so tudi ostali igralci pokazali lepe sposobnosti, kar je nov dokaz, da se dramski ansambel z nekoliko dobre volje ob kvalitetnem delu in spretnem vodstvu more dvigniti iznad utrudljivih, včasih skoraj dile-